

MEANDER

ROK LXXX 2025: s. 277–281
ISSN 0025-6285
DOI: 10.24425/meander.2025.157200

JERZY DANIELEWICZ
ORCID: 0000-0002-6775-3563
e-mail: j.danielewicz@gmx.net

Instytut Filologii Klasycznej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

HERMANN HESSE: *STUFEN* W PRZEKŁADZIE NA JĘZYK POLSKI I STAROGRECKI

HERMANN HESSE: *STEPS* IN POLISH AND ANCIENT GREEK

Streszczenie: Tekstowi niemieckiemu wiersza Hermanna Hessego pt. *Stufen* (*Stopnie*) towarzyszy tu przekład na język polski oraz po raz pierwszy opublikowane tłumaczenie na język starogrecki.

Słowa kluczowe: poezja niemiecka; Hermann Hesse; tłumaczenie na język polski; tłumaczenie na grekę

Summary: The German text of Hermann Hesse's poem titled *Stufen* (*Steps*) is followed by a Polish translation and a new translation into ancient Greek.

Keywords: German poetry; Hermann Hesse; translation into Polish; translation into ancient Greek

Ten utwór jest dostępny na warunkach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0), która umożliwia nieograniczone korzystanie, rozpowszechnianie i kopiowanie utworu pod warunkiem odpowiedniego oznaczenia autora i źródła. Zob. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

Hermann Hesse (1877–1962) to jeden z najwybitniejszych twórców niemieckich, prozaik i poeta od 1919 r. zamieszkały w Szwajcarii, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury (1946). Wiersz *Stufen – Stopnie* (w sensie etapów życia) – napisał po długiej chorobie, nadając mu pierwotnie tytuł *Transzendieren – Transcendencja*. Wybrane urywki tego utworu wplótł do opublikowanej w 1943 r. słynnej powieści *Das Glasperlenspiel* (*Gra szklanych paciorków*), a w całości przytoczył go w dodanym do niej rozdziale zawierającym wiersze i opowiadania „autorstwa” Józefa Knechta, głównego bohatera tej powieści, który w rozmowie ze swoim przyjacielem Fritzem Tegulariusem daje jego odautorską interpretację:

Ale muszę wam jeszcze powiedzieć, jak wielkie znaczenie od lat studenckich i „przebudzenia” miało dla mnie słowo transcendencja. Przybiegło ono do mnie chyba podczas czytania jakiegoś filozofa epoki Oświecenia pod wpływem mistrza Tomasza von der Trave i odtąd, na równi z „przebudzeniem”, stało się dla mnie słowem iście magicznym, wymagającym i popędzającym, pocieszającym i wiele obiecującym. Postanowiłem sobie, iż życie moje musi się stać transcendencją, przechodzeniem ze stopnia na stopień, jedną po drugiej przemierzać i za sobą pozostawiać zamierzałem przestrzenie [...]. W związku z przeżyciami przy „przebudzeniu” spostrzegłem, że istnieją takie stopnie i takie przestrzenie i że zawsze też ostatni okres danego odcinka życia zawiera w sobie moment uwiąznięcia i pragnienia śmierci, wiodący z kolei do przeniesienia się w przestrzeń nową, do przebudzenia i nowego początku.

(przeł. Maria Kurecka)

Umiejętność przechodzenia do nowego etapu życia jest czymś niesłychanie istotnym i atrakcyjnym, ponieważ „W każdym początku jakaś magia tkwi czarowna, / Która daje ochronę i żyć nam pomaga”, a cały stopniowy proces nie musi kończyć się wraz ze śmiercią – jest ona przecież tylko kolejnym przejściem.

Wiersz został napisany pięcioakcentowym jedenastozgłoskowcem jambicznym o klauzulach żeńskich (zdecydowałem się zastąpić to metrum polskim trzynastozgłoskowcem i greckim heksametrem)¹. Składa się z trzech zwrotek o malejącej objętości (odpowiednio 10, 8 i 4 wersy). Układ rymów jest dość skomplikowany: abacbdcede + abbacdcd + abba.

---

¹ Doskonale autorskie wykonanie *Stufen*, oddające nie tylko rytm, ale i dostojeństwo treści tego wiersza, dostępne jest w internecie, m.in. pod adresem <https://www.suhrkamp.de/audio/hermann-hesse-liest-sein-gedicht-stufen-b-275> (dostęp 24 listopada 2025).

Odwzorowuję dokładnie ten schemat w przekładzie na język polski, w przekładzie na język grecki rzecz jasna rymy nie wchodzą w grę. Zamieszczam najpierw oryginał niemiecki, a następnie przekłady: polski² i starogrecki³.

Stufen

Wie jede Blüte welkt und jede Jugend
 Dem Alter weicht, blüht jede Lebensstufe,
 Blüht jede Weisheit auch und jede Tugend
 Zu ihrer Zeit und darf nicht ewig dauern.
 Es muß das Herz bei jedem Lebensrufe
 Bereit zum Abschied sein und Neubeginne,
 Um sich in Tapferkeit und ohne Trauern
 In andre, neue Bindungen zu geben.
 Und jedem Anfang wohnt ein Zauber inne,
 Der uns beschützt und der uns hilft, zu leben. 5

Wir sollen heiter Raum um Raum durchschreiten,
 An keinem wie an einer Heimat hängen,
 Der Weltgeist will nicht fesseln uns und engen,
 Er will uns Stuf' um Stufe heben, weiten.
 Kaum sind wir heimisch einem Lebenskreise
 Und traulich eingewohnt, so droht Erschlaffen;
 Nur wer bereit zu Aufbruch ist und Reise,
 Mag lähmender Gewöhnung sich entrafen. 15

Es wird vielleicht auch noch die Todesstunde
 Uns neuen Räumen jung entgegen senden,
 Des Lebens Ruf an uns wird niemals enden,
 Wohlan denn, Herz, nimm Abschied und gesunde! 20

Stopnie

Tak jak kwiat każdy więdnie i jak każda młodość
 Ustępuje starości, tak życia rozkwita
 Etap każdy i wszelka cnota, wszelka mądrość
 W swoim czasie – nie może on trwać nieprzerwanie.
 Serce musi przy każdym zawołaniu życia
 Być gotowe się rozstać i zacząć od nowa,
 Ażeby móc odważnie, bez łez wylewania
 Coraz to innym, nowym związkom się oddawać. 5

² Pierwodruk w: *Cierni nostalgii. Liryka światowa w przekładzie Jerzego Danielewicz, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2021, s. 169.*

³ Publikowany tutaj po raz pierwszy.

W każdym początku jakaś magia tkwi czarowna,
Która daje ochronę i żyć nam pomaga. 10

Powinniśmy pogodnie kroczyć przez kolejne
Przestrzenie, nie wiązać się z żadną jak z domem,
Duch świata nie chce ciasnym nas pętać kordonem,
Lecz wieść, stopień po stopniu, coraz wyżej, szerzej.
Gdy tylko jak w ojczyźnie w jakimś kręgu życia 15
Osiedziemy wygodnie, grozi nam zgnuśnienie;
Ten jedynie, kto gotów jest w podróż się wybrać,
Zerwie z porażającym go przyzwyczajeniem.

Być może i godzina śmierci nas ponownie
Skieruje ku przestrzeniom nowym – odmłodzonych, 20
Wezwanie życia dla nas nigdy nie skończone,
Śmiało więc się pożegnaj, serce, i wyzdrowiej!

Βαθμοί

Ὡς τε μαραίνεται ἄνθος ἅπαν καὶ γήραϊ πᾶσα
ἦβη θην εἶκει, τὼς ἡλικίας δὴ θάλλει
πάντα μέρη, θάλλει τ' ἀρετὴ σοφία τε καθ' αὐτῶν
ῶραν, οὐδενὶ δ' ἔστιν ἐς αἶδιον παραμεῖναι.
χρῆ γοῦν τὴν κραδίαν, ὅπότε' ἂν βίος ἀγκαλέσῃ νιν, 5
εἶναι ἐτοῖμον ἔαν τὰ πάλαι καινοῖς τ' ἐπιχειρεῖν,
ὡς ἂν ἄνευ δακρῦων τε καὶ ἀνδρείως τολμήσῃ
κοινωνήματα καινὰ πάρος τ' ἄγνωστα δέχεσθαι.
πάσῃ δῆτ' ἀρχῇ δύναμις μαγικὴ τις ἔνεστιν,
ἣ σώζει θ' ἡμᾶς ἡδ' ἐν τῷ ζῆν ἐπικουρεῖ. 10

χρῆ δ' ἡμᾶς ἰλαρῶς τόπον ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλον βαδίζειν
οὐδενὶ τ' ὡς πατρίδι χρῆσθαι συνεχῶς ποθεόντας.
οὐκ ἐθέλει κόσμου ψυχὴ κατέχειν τινὰ δεσμοῖς,
ἀλλὰ θέλει βαθμηδὸν ἀεῖρειν ἡδ' εὐρύνειν.
ἦν δὲ καθήσωμεν μαλακῶς βίотου τινὶ κύκλω 15
ὡς οἴκοι, περιθαρσεῖς, αἴψ' ἄνεσις μένει ἡμᾶς.
οὐδεὶς ἄλλ' ὅς ἐτοῖμος ἀπελθεῖν ἡδ' ἀποδημεῖν
οἴος τ' ἐστὶ συνηθείας βλαβεραῖς παύεσθαι.

καὶ πως ἡμετέρου θανάτου παρεόντος ἔτ' ὥρα
εἰς καινὰς χώρας νεαροὺς ἡμᾶς ἀποπέμψει. 20
πρόκλησις βίου οὔποτε περ καταπαύσεται ἡμῖν,
εἴπ' οὖν, κῆρ, χαίρειν τοῖς πρόσθεν γ' ἡδ' ὑγίαινε.

Argumentum

Imprimatur hic textus Germanicus poematis Hermannii Hesse, cui titulus Gradus (Stufen), quem sequuntur versiones Polonica nec non Graeca (haec autem primum in lucem edita) a Georgio Danielewicz factae.

Bibliografia

Danielewicz, J. (wybór i przeł.), *Cień nostalgii. Liryka światowa*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2021